

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

15 päivänä syyskuuta 1998 *

Asiassa T-142/97,

Eugénio Branco, Ld.^a, Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Lissabon, edustajanaan asianajaja Bolota Belchior, Vila Nova de Gaia, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Jacques Schroeder, 6 rue Heine,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Maria Teresa Figueira ja Knut Simonsson, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii kumoamaan 16.12.1996 annetun komission päätöksen C(96) 3170, jolla kantajalle Euroopan sosiaalirahastosta myönnetyn taloudellisen tuen määrää pienennettiin,

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit C. P. Briët ja A. Potocki,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies B. Pastor,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.6.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 1 Euroopan sosiaalirahaston tehtävistä 17 päivänä lokakuuta 1983 tehdyn neuvoston päätöksen 83/516/ETY (EVYL L 289, s. 38, jäljempänä päätös 83/516/ETY) 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määrätään, että Euroopan sosiaalirahasto osallistuu ammatillista koulutusta ja ammatinvalintaa koskevien toimien rahoittamiseen.
- 2 Päätöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan asianomaisten jäsenvaltioiden on taattava toimenpiteiden moitteeton toteuttaminen.

- 3 Päätöksen 83/516/ETY soveltamisesta 17 päivänä lokakuuta 1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2950/83 (EYVL L 289, s. 1, jäljempänä asetus N:o 2950/83) 5 artiklan 1 kohdan mukaan rahoitushakemusta koskevan Euroopan sosiaalirahaston (jäljempänä ESR) hyväksymispäätöksen perusteella maksetaan ennakkona 50 prosenttia tuen määrästä sinä päivänä, jona koulutushankkeen toteuttaminen on määrä aloittaa.
- 4 Kyseisen asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa säädetään yhtäältä, että tuen saldon maksupyynnöön on liitettävä yksityiskohtainen selvitys koulutushankkeen sisällöstä, tuloksista sekä rahoituskohdista, ja toisaalta, että asianomaisen jäsenvaltion on vahvistettava, että näissä maksupyynnöissä olevat tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevat tiedot ovat oikein.
- 5 Asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että silloin, kun ESR:n tukea ei ole käytetty hyväksymispäätöksen ehtojen mukaisesti, komissio voi keskeyttää tuen maksamisen, pienentää sen määrää tai peruuttaa tuen varattuaan asianomaiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden tulla kuulluksi.
- 6 Asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa säädetään, että maksetut summat, joita ei ole käytetty hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti, on palautettava.
- 7 Asetuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaan komissio voi tehdä tarkastuksia paikan päällä jäsenvaltioiden suorittamasta valvonnasta riippumatta.
- 8 Euroopan sosiaalirahaston hoidosta 22 päivänä joulukuuta 1983 tehdyn komission päätöksen 83/673/ETY (EYVL L 377, s. 1, jäljempänä päätös 83/673/ETY) 6 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden maksupyynnöt on toimitettava komissiolle

kymmenen kuukauden kuluessa toiminnan päättymisestä. Siinä täsmennetään, ettei tukea makseta, jos tukihakemus jätetään tämän määräajan jälkeen.

Asian taustalla olevat tosiseikat

- 9 Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (Euroopan sosiaalirahastoa koskevia asioita käsittelevä osasto, jäljempänä DAFSE) edustaa Portugalin valtiota ESR: on liittyvissä asioissa. Se on yhtäältä ESR:n toiminnasta vastaavien komission yksiköiden ja toisaalta ESR:sta tukea hakevien portugalilaisten julkisten ja yksityisten laitosten yksinomainen ja pakollinen neuvottelukumppani.
- 10 Kantaja esitti 31.7.1987 DAFSE:lle hakemuksen ESR:n tuen saamiseksi ammatillista koulutusta koskevalle hankkeelle, joka oli määrä toteuttaa 4.7. ja 30.12.1988 välisenä aikana (jäljempänä tukihakemus).
- 11 DAFSE toimitti tämän jälkeen kyseisen hakemuksen komissiolle Portugalin valtion nimissä ja kantajan hyväksi.
- 12 Hanke, jolle tukea oli haettu (hanke nro 880280 P1) hyväksyttiin komission päätöksellä, joka annettiin kantajalle tiedoksi 25.5.1988 päivätyllä DAFSE:n kirjeellä (jäljempänä hyväksymispäätös).
- 13 Hyväksymispäätöksessä määrättiin ESR:n tuen määräksi 62 191 499 Portugalin escudoa (PTE). Portugalin hallitus sitoutui puolestaan rahoittamaan kantajan hanketta 50 883 954 PTE:lla Orçamento da Segurança Social/Instituto de Gestão Financeira da Segurança Socialin (sosiaaliturvamäärärahat / sosiaaliturvan rahoittamista

hoitava viranomainen, tämän jälkeen OSS/IGFSS) välityksellä. Koulutushankkeen rahoitusta täydensi yksityisiltä tahoilta saatu rahoitus.

- 14 Kantaja palautti 21.7.1988 päivätyssä kirjeessä DAFSE:lle ”hyväksymispäätöksen vastaanottokuitin”, joka oli komission pyynnöstä asianmukaisesti allekirjoitettu. Se sitoutui kyseisessä asiakirjassa käyttämään ESR:n myöntämän tuen yhtäältä sovellettavia kansallisia ja yhteisön oikeussääntöjä ja toisaalta hyväksymispäätöksessä ilmoitettuja ehtoja noudattaen.
- 15 Kantaja sai asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti 12.8.1988 ennakona 50 prosenttia eli 31 095 749 PTE ESR:n myöntämän tuen määrästä ja 50 prosenttia eli 25 441 977 PTE OSS/IGFSS:n myöntämän tuen määrästä.
- 16 Toteutettuaan koulutushankkeen kantaja totesi hankkeen kokonaiskustannusten määräksi 104 289 500 PTE eli ennalta arvioitua vähemmän. Se esitti näin ollen DAFSE:lle myönnettyjen tukien saldon maksamista koskevan pyynnön, jonka mukaan ESR:n suoritettava osuus oli 20 527 598 PTE ja OSS/IGFSS:n suoritettava osuus 16 795 307 PTE.
- 17 DAFSE epäili heti maksupyyntöön tutustuttuaan siihen sisältyneiden tietojen oikeellisuutta. Tämän vuoksi se pyysi Inspeção Geral de Finanças (yleinen rahoituksen tarkastuselin, jäljempänä IGF) tarkastamaan asetuksen N:o 2950/83 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti tukien saldon maksupyynnön.
- 18 Tarkastuksen ollessa vielä kesken DAFSE vahvisti 2.8.1989 asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti, että maksupyynnössä olevat tosiseikkoja ja kirjan-

pitoa koskevat tiedot olivat oikein. Se maksoi kantajalle 16 795 307 PTE, joka vastasi OSS/IGFSS:n maksettavana ollutta tuen osuutta, ja ilmoitti, ettei maksun suorittaminen kuitenkaan tarkoittanut sitä, että komissio lopullisessa päätöksessään välttämättä hyväksyisi maksupyynnön.

- 19 IGF esitti kertomuksensa 9.1.1990. Se totesi yhtäältä, että kantajalla oli ollut tiettyjä tarpeettomia menoja, ja toisaalta, että tietyt muut menot olivat olleet kansallisten oikeussääntöjen vastaisia, joten se vaati alun perin myönnetyn taloudellisen tuen määrän pienentämistä.
- 20 DAFSE hyväksyi IGF:n näkemyksen ja ilmoitti kantajalle 23.5.1990 päivätyllä kirjeellään, että ESR:n myöntämän tuen määrä oli pienennettävä 30 672 242 PTE:oon ja OSS/IGFSS:n myöntämän tuen määrä 25 095 471 PTE:oon. Tämän vuoksi se määräsi, että kantajan oli palautettava osa ESR:sta ja OSS/IGFSS:lta jo saamistaan tuista, eli 423 507 PTE ja 17 141 813 PTE.
- 21 DAFSE esitti 23.5.1990 myös komission toimivaltaiselle yksikölle kantajan nimissä saldon maksamista koskevan korjatun pyynnön. Se ehdotti tuen määrän pienentämistä kantajalle samana päivänä osoittamassaan kirjeessä ilmoitettuihin määriin.
- 22 Komissio pienensi kyseisen ehdotuksen mukaisesti 29.3.1993 tekemällään päätöksellä ESR:stä maksettavan tuen määrän 30 672 242 PTE:oon.
- 23 DAFSE ilmoitti päätöksestä kantajalle 15.12.1993 päivätyllä kirjeellään, joka saapui perille 17.12.1993.

- 24 Kantaja nosti 23.2.1994 yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen kyseisen päätöksen kumoamiseksi.
- 25 Koska komissio ei ollut jättänyt vastinettaan määräajan kuluessa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 12.1.1995 asiassa Branco vastaan komissio yksipuolisen tuomion (asia T-85/94, Kok. 1995, s. II-45). Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että perusteluvollisuuden laiminlyömistä koskeva kanneperuste oli perusteltu, se kumosi komission päätöksen tutkimatta muita kantajan esittämiä kanneperusteita.
- 26 Komissio haki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan 4 kohdan nojalla takaisinsaantia kyseistä tuomiota vastaan.
- 27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi takaisinsaantihakemuksen asiassa T-85/94 (122), komissio vastaan Branco, 13.12.1995 antamallaan tuomiolla (Kok. 1995, s. II-2993).
- 28 Komissio tutki asiakirja-aineiston uudelleen kyseisen tuomion julistamisen jälkeen. Se lähetti 30.5.1996 päivätyssä kirjeessä DAFSE:lle uuden tuen määrän pienentämistä koskevan päätösluonnoksen ja kehotti asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti DAFSE:a esittämään huomautuksensa. Se pyysi DAFSE:a niin ikään antamaan kyseisen päätösluonnoksen kantajalle tiedoksi ja ilmoittamaan komissiolle tämän mahdolliset kannanotot siihen.
- 29 DAFSE lähetti 19.6.1996 päivätyllä kirjeellä kantajalle jäljennöksen komission päätösluonnoksesta ja kehotti sitä esittämään huomautuksensa kymmenen päivän kuluessa. Kantaja vastasi kehotukseen määräajassa.

- 30 DAFSE lähetti 4.9.1996 perille saapuneessa kirjeessä komissiolle jäljennöksen komission päätösluonnosta koskeneista kantajan huomautuksista, joihin se oli liittänyt omat huomautuksensa.
- 31 Komissio teki 16.12.1996 päätöksen C(96) 3170 (jäljempänä riidanalainen päätös). Muistutettuaan omasta menettelystään ja DAFSE:n noudattamasta menettelystä ja viitattuaan sekä IGF:n kertomukseen että 30.5.1996 päivättyyn kirjeeseensä komissio vaati, että ESR:n taloudellisen tuen määrää oli pienennettävä samalla summalla kuin sen 29.3.1993 tekemässä päätöksessä oli määrätty eli 30 672 242 PTE:oon.
- 32 DAFSE antoi 24.2.1997 päivätyllä kirjeellä riidanalaisen päätöksen kantajalle tiedoksi ja vaati tätä palauttamaan 30 päivän kuluessa ESR:lle 423 507 PTE ja OSS/IGFSS:lle 17 141 813 PTE.
- 33 Tribunal criminal do Porto ja DAFSE ilmoittivat 25.10.1996 ja 6.5.1997 saapuneilla kirjeillään komissiolle, että DAFSE oli IGF:n laatiman tilintarkastuskertomuksen perusteella nostanut kyseisessä tuomioistuimessa kantajaa vastaan tukien väärinkäyttöä ja tukien saamiseksi tehtyjä petoksia koskevan syytteen.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 34 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 29.4.1997 toimittamallaan kannekirjelmällä nyt käsiteltävän kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi.

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ryhtymättä edeltäviin asian selvittämistoimiin. Se päätti kuitenkin esittää komissiolle muutamia kirjallisia kysymyksiä, joihin komissio vastasi 11.6.1998 pidetyssä julkisessa istunnossa.

36 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin kuultiin kysisessä istunnossa.

37 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen;

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

38 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Pääasia

39 Kantaja vetoaa viiteen kumoamisperusteeseen, jotka koskevat asetuksen N:o 2950/83 rikkomista, tosiseikkojen arviointivirhettä, luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden

periaatteiden loukkaamista, saavutettujen oikeuksien loukkaamista sekä suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

1. Asetuksen N:o 2950/83 rikkomista koskeva ensimmäinen kanneperuste

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

40 Kantaja huomauttaa, että DAFSE vahvisti elokuun 1989 aikana asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti, että maksupyynnössä olleet tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevat tiedot olivat oikein. Sen jälkeen kun kyseinen vahvistus oli lähetetty komissiolle, DAFSE:n ja jäsenvaltion toimivalta asiassa oli siten päätynyt. Sovellettavassa säännöstössä ja erityisesti asetuksessa N:o 2950/83 ei kantajan mukaan sallita, että sen jälkeen, kun tiedot on vahvistettu ja ilmoitus lähetetty komissiolle, DAFSE ”tutkii” asiakirjat vielä ”uudelleen”, kuten tässä tapauksessa, ja muuttaa tällä tavoin aiempaa vahvistustaan.

41 Jäsenvaltion olisi pitänyt tutkia sääntöjenvastaisuudet *ennen* tietojen vahvistamista. Muussa tapauksessa sen vahvistus on virheellinen. Kun DAFSE:lle esitettiin saldon maksupyynnö, sillä oli mahdollisuus tehdä vain jompi kumpi seuraavista päätöksistä: joko päätyä siihen, että esitetyt tositteet olivat asianmukaisia ja vahvistaa ne, tai todeta niiden olevan virheellisiä ja kieltäytyä vahvistamasta niitä. Koska se vahvisti saldon maksupyynnön, se siis hyväksyi lopullisesti kyseiseen pyyntöön sisältyneet tiedot.

42 Kantaja huomauttaa lopuksi, että edellä tarkoitetun uuden tutkimuksen teki IGF, jolla ei ole toimivaltaa valvoa ESR:n hankkeita ja joka ei teknisesti arvioiden voi antaa lausuntoa yhteisön säännösten soveltamisesta.

43 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

44 Siltä osin kuin jäsenvaltio vahvistaa, että maksupyynnössä olevat tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevat tiedot ovat oikein, se vastaa antamistaan vahvistuksista komissiolle.

45 Lisäksi päätöksen 83/516/ETY 2 artiklan 2 kohdan mukaan asianomaisten jäsenvaltioiden on taattava ammatillista koulutusta ja ammatinvalintaa koskevien ESR:n toimenpiteiden moitteeton toteuttaminen. Asetuksen N:o 2950/83 7 artiklan 1 kohdan nojalla komissio voi myös tarkastaa saldon maksupyynnöt ”jäsenvaltioiden suorittamasta valvonnasta riippumatta”.

46 Jäsenvaltioiden kyseisiä velvollisuuksia ja toimivaltaa ei ole rajoitettu ajallisesti.

47 Näin ollen nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, jossa jäsenvaltio on jo vahvistanut, että maksupyynnössä olevat tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevat tiedot ovat oikein, kyseinen jäsenvaltio voi vielä muuttaa maksupyynnön koskevia arvioitaan, jos se mielestään toteaa sääntöjenvastaisuuksia, jotka eivät olleet tulleet aiemmin ilmi.

48 Tältä osin on todettava, että päätöksen 83/673/ETY 6 artiklan mukaan maksupyynnöt on toimitettava komissiolle kymmenen kuukauden kuluessa toiminnan päättymisestä ja että tukea ei makseta, jos tukihakemus jätetään tämän määräajan

jälkeen. Jos näin ollen sääntöjenmukaisuutta voitaisiin valvoa vain ennen saldon maksupyynnössä olevien tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevien tietojen oikeellisuuden vahvistamista, saattaisi käydä niin, ettei jäsenvaltio kykenisi esittämään maksupyyntöä komissiolle edellä mainitussa kymmenen kuukauden määräajassa, jolloin saldoa ei maksettaisi. Tämän vuoksi tietyissä tilanteissa maksupyynnössä olevien tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevien tietojen oikeellisuuden vahvistaminen ennen sääntöjenmukaisuuden valvontaa tai ennen valvonnan loppuunsaattamista saattaa olla tuensaajan eduksi.

- 49 Mikään ei myöskään estä sitä, että DAFSE:n kaltainen viranomaisen turvautuu ammattimaiseen tilintarkastajaan, joka auttaa sitä valvomaan maksupyynnöissä olevien tosiseikkoja ja kirjanpitoa koskevien tietojen oikeellisuutta. Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että IGF on ammattimainen tilintarkastuselin ja että sillä on Portugalin lainsäädännön perusteella valtuudet tehdä tarkastuksia sellaisissa tilanteissa, joissa epäillään nyt käsiteltävän asian kohteena olevan kaltaisia sääntöjenvastaisuuksia. Ei ole myöskään kiistetty, että IGF on tarkastanut kantajan asiakirjat DAFSE:n pyynnöstä ja Portugalin laissa sille annettujen valtuuksien mukaisesti. Tämän vuoksi ei voida arvostella sitä, että se on osallistunut menettelyyn, jonka päätteeksi riidanalainen päätös on tehty.
- 50 Edellä esitetyn perusteella asetuksen N:o 2950/83 rikkomista koskeva kanneperuste on hylättävä.

2. Toinen kanneperuste, joka koskee tosiseikkojen virheellistä arviointia

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 51 Kantaja huomauttaa, että komissio on päättänyt pienentää ESR:sta maksettavan taloudellisen tuen määrää IGF:n kertomuksen perusteella. Tästä syystä se katsoo, että jos, kuten se arvelee, kyseiseen kertomukseen liittyy tosiseikkoja koskevia arviointivirheitä, ne rasittavat myös riidanalaista päätöstä.

- 52 Se arvostelee aluksi sitä, ettei IGF ole tarkastanut itse koulutushanketta millään tavoin, vaan on tehnyt ainoastaan tilintarkastuksen. Kertomuksessaan IGF ei ole millään tavoin viitannut hyväksymispäätökseen. Se ei ole varsinkaan ilmoittanut, miten päätöksessä asetettuja ehtoja oli rikottu. Kertomuksessa ei myöskään tuoda esiin muuta kuin IGF:n ja kantajan välinen näkemusero siitä, millä perusteilla menoja olisi hyväksyttävä.
- 53 IGF:n kertomukseen sisältyi lisäksi arviointivirheitä, jotka koskivat E. B., Ld.^a-nimiselle yhtiölle alihankintana uskottuja tehtäviä, harjoittelijoiden tuntipalkkoja ja määräajoin suoritettuja palkkioita, leasing-sopimuksella hankittuja tietotekniikan laitteita sekä kuoletuksia.
- 54 IGF katsoi kantajan mielestä ensinnäkin virheellisesti, ettei tiettyjen tehtävien antaminen alihankintana E. B., Ld.^a:lle ollut ollut perusteltua.
- 55 Sovellettavan lainsäädännön ja hyväksymispäätöksen perusteella oli ainakin impliittisesti sallittua, että ESR:sta tukea saava yritys turvautui ulkopuolisiin yrityksiin koulutushankkeen yhteydessä toteutettavien erityisten tehtävien osalta. E. B., Ld.^a:lle alihankintana annetut tehtävät oli lisäksi mainittu tukihakemuksessa, sillä kyseisiin tehtäviin liittyvät kustannukset oli kirjattu momentille ”erityistehtävät”.
- 56 IGF:n esittämä arvostelu, jonka mukaan E. B., Ld.^a:n laskuttamia summia oli lisännyt se, että oli liian usein turvaututtu itsenäisiin ammatinharjoittajiin, ei ole kantajan mukaan perusteltu, koska kantaja itsekin olisi turvautunut tällaisiin ammatinharjoittajiin, mistä olisi aiheutunut vieläkin korkeampia kustannuksia, eivätkä DAFSE ja komissio olleet koskaan arvostelleet tätä käytäntöä.

- 57 Kantaja toteaa IGF:n esittämään arvosteluun, jonka mukaan E. B., Ld.^a:lle annettujen tehtävien alihankinnasta aiheutuneet kustannukset eivät olleet välttämättömiä, koska kantajayhtiön osakkaat olivat myös alihankkijayrityksen osakkaita, että se oli itsekin antanut tiettyjä tehtäviä alihankintana toiselle yhtiölle (Açorlis, Ld.^a), eikä IGF ollut esittänyt tästä alihankinnasta mitään huomautuksia. Se korostaa vielä, että E. B., Ld.^a -yhtiö on kantajasta erillinen oikeushenkilö.
- 58 Toiseksi IGF:n kertomuksessa todetaan kantajan mukaan harjoittelijoiden tuntipalkoista virheellisesti, etteivät ne vastaa Portugalin lainsäädäntöä. Kantaja oli kouluttanut "erittäin päteviä" eli ylimmän tason ammattilaisia, joille se oli maksanut 300 PTE:n tuntipalkkaa, mikä vastaa täysin 14.6.1986 tehtyä Portugalin työ- ja sosiaaliturvaministeriön päätöstä. Kyseinen tuntipalkka jopa alitti 330 PTE, jonka komissio oli hyväksynyt hyväksymispäätöksessään.
- 59 Kolmanneksi IGF:n kertomus oli sisällöltään ristiriitainen määräajoin suoritettujen palkkioiden, leasing-sopimuksilla hankittujen tietotekniikan laitteiden ja kuoletusten osalta, koska siinä kieltäydyttiin hyväksymästä vuodelle 1988 tiettyjä menoja, jotka oli hyväksytty sellaisten muiden ESR:stä rahoitettujen koulutushankkeiden osalta, jotka kantaja oli toteuttanut vuonna 1987. Tämä ristiriita paljastaa IGF:n kertomuksen teknisen ja tieteellisen epätarkkuuden ja kertomuksen päätelmien täydellisen subjektiivisuuden ja harkinnanvaraisuuden.
- 60 IGF ei ollut pitänyt harjoittelijoille vuonna 1988 myönnettyjä määräajoin maksettuja palkkioita hyväksyttävänä menoina, vaikka se oli vuonna 1987 katsonut, että samanlaiset maksut olivat tällaisia menoja. Sama päätelmä päti kuoletuksiin, jotka IGF oli hyväksynyt vuonna 1987 mutta hylännyt vuonna 1988.

- 61 Oli lisäksi hyväksymispäätöksen mukaista, että leasing-sopimuksella hankittujen tietotekniikan laitteiden arvo jaettiin sen vuoden 12 kuukaudelle, jonka aikana koulutushanke oli toteutettu eikä sille kuuden kuukauden ajanjaksolle, jona hanke oli käytännössä toteutettu.
- 62 Vuosina 1987 ja 1988 tavaroiden kuolelutukset oli näet aina tehty vuosipoistoina sen verohallinnollisen säännön mukaan, jota oli muutettu vasta vuonna 1993. IGF oli rikkonut laintulkinnan perustavanlaatuista sääntöä soveltaessaan vuonna 1993 voimaantullutta lainsäädäntöä vuosina 1987 ja 1988 syntyneisiin tosiasiallisiin tilanteisiin.
- 63 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 64 Asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan mukaan komissio voi keskeyttää tuen maksamisen, pienentää sen määrää tai peruuttaa tuen silloin, kun ESR:n tukea ei ole käytetty ”hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti”.
- 65 Nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tapauksessa, jossa ESR:n tuen saaja on komission vaatimuksesta nimenomaisesti ilmoittanut hyväksymispäätöksen vastaanottokuitissa, että tuki käytettäisiin ”sovellettavien kansallisten ja yhteisön oikeussääntöjen mukaisesti”, on todettava, että edellä mainitussa 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut ”ehdot” koskevat myös sitä, että kyseinen tuensaaja noudattaa kansallisia oikeussääntöjä ja yhteisön oikeussääntöjä.

- 66 Koska niin Portugalin kuin yhteisönkin oikeudessa julkisten varojen käyttöedellytyksenä on hyvää taloudenhoitoa koskeva vaatimus (asia T-72/97, Proderec v. komissio, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, 87 kohta, Kok. 1998, s. II-2847), komissio voi muun muassa keskeyttää ESR:sta myönnetyn tuen maksamisen, pienentää sen määrää tai peruuttaa tuen, jos tukea ei ole käytetty kyseisen vaatimuksen mukaisesti.
- 67 On todettava komission asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan perusteella harjoittamien valtuuksien laajuudesta, että kyseisen säännöksen soveltaminen saattaa merkitä sitä, että on välttämätöntä arvioida monitahoisia tosiasiallisia ja kirjanpitoon liittyviä tilanteita. Toimielimellä on tällaisen arvioinnin yhteydessä siis laaja harkintavalta. Tästä syystä tutkittaessa nyt käsiteltävän kanneperusteen hyväksyttävyyttä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valvonnan on rajoituttava siihen, että se varmistaa, ettei kyseisiä tietoja arvioitaessa ole tehty ilmeistä virhettä (ks. vastaavasti viimeksi asia T-118/96, Thai Bicycle Industry v. neuvosto, tuomio 17.7.1998, 32 ja 33 kohta, Kok. 1998, s. II-2991).
- 68 Komissio on riidanalaisessa päätöksessään viitannut sekä IGF:n kertomukseen että 30.5.1996 päivättyyn kirjeeseensä, joiden osalta on kiistatonta, että kantaja on saanut niistä tiedon ajoissa, ja sillä oli oikeus menetellä näin (em. asia Branco v. komissio, tuomion 36 kohta ja asia komissio v. Branco, tuomion 30 kohta).
- 69 Komission 30.5.1996 päivätty kirje perustuu täysin IGF:n kertomukseen.
- 70 Näin ollen riidanalainen päätös itsessään perustuu yksinomaan kyseiseen kertomukseen.

- 71 On siis selvitettävä, onko komissio tehnyt ilmeisen arviointivirheen hyväksyessään kertomuksen sisällön ja päätelmät sellaisenaan.
- 72 Selvitys edellyttää, että on tutkittava niiden kantajan väitteiden hyväksyttävyyden, jotka koskevat menetelmää, jota IGF on käyttänyt tehtävänsä suorittaessaan ja virheitä, joita sen kertomukseen kantajan mukaan sisältyy.

IGF:n käyttämä tarkastusmenetelmä

- 73 Kantaja ei voi arvostella IGF:ää siitä, ettei se ole viitannut hyväksymispäätökseen yksilöidessään niitä hyväksymispäätöksen ehtoja, joita oli rikottu. Nyt käsiteltävään asiaan liittyvässä tilanteessa alun perin myönnetyn tuen määrän pienentäminen saattoi nimittäin olla perusteltua myös muiden säännösten, muun muassa kansallisen oikeuden perusteella (ks. edellä 65 kohta).
- 74 Kantaja ei voi myöskään väittää, että IGF olisi tarkastanut ainoastaan kirjanpidon ja että sen kertomuksesta ilmenisi vain ”IGF:n ja kantajan välinen näkemusero siitä, millä perusteilla menoja olisi hyväksyttävä”. IGF on näet selvästi ilmoittanut (kertomuksen s. 2), että sen tarkastuksen tarkoituksena oli kantajan vuonna 1988 toteuttamaa koulutushanketta koskevien saatavilla olevien tietojen arviointi ”erityisesti hankkeen lain- ja sääntöjenmukaisuuden osalta”. Tältä osin se on viitannut useita kertoja erääseen Portugalin oikeussääntöön osoittaakseen, että kantaja oli menetellyt sääntöjenvastaisesti koulutushanketta toteuttaessaan.
- 75 Tästä syystä kantajan arvostelu, joka kohdistuu IGF:n käyttämään tarkastusmenetelmään, on hylättävä.

IGF:n kertomukseen väitteiden mukaan sisältyvät virheet

- 76 On selvittävä, sisältyykö IGF:n kertomukseen todellisuudessa ilmeisiä arviointivirheitä, jotka koskevat koulutushankkeen kustannuksia E. B., Ld.^a:lle annetun alihankinnan, harjoittelijoiden tuntipalkkojen sekä määräajoin maksettavien palkkioiden, leasing-sopimuksilla hankittujen tietotekniikan laitteiden ja kuoletusten osalta.

E. B., Ld.^a:lle annettu alihankinta

- 77 Vaikka ESR:a koskevissa oikeussäännöissä tai hyväksymispäätöksessä ei missään kohdassa kielletä alihankintaa, sen käyttäminen on, kuten komissio on kirjelmässään korostanut, voitava perustella sillä, että alihankkija kykenee suorittamaan tiettyjä selvästi yksilöityjä ja sen tavanomaiseen toimintaan kuuluvia erityistehtäviä. Kantaja on itse implisiittisesti hyväksynyt tämän näkemyksen, koska se on kirjannut E. B., Ld.^a:lle annetun alihankinnan momentille ”erityistehtävät”.
- 78 Alihankkijoiden käytön syynä ei sitä vastoin saa olla koulutushankkeen kustannusten keinotekoinen lisääminen sillä tavoin, että hyvän taloudenhoidon vaatimukset laiminlyödään.
- 79 IGF:n kertomuksesta (s. 8) käy kuitenkin ilmi, ettei E. B., Ld.^a:lla, jonka osakkaat ovat samat kuin kantajayhtiön, ollut palveluksessaan yhtään työntekijää vuonna 1988, jolloin ESR:sta rahoitettu hanke toteutettiin, ja että se ainoastaan pestasi itsenäisiä yrittäjiä toteuttamaan tietyt tehtävät. Tästä syystä tämän alihankkijan ei voida katsoa todellisuudessa ”erikoistuneen” niihin tehtäviin, jotka kantaja oli sille antanut, vaan se on toiminut ainoastaan välittäjänä, joka on saanut siinä yhteydessä voittoa, kuten IGF:n kertomuksessa perustellusti todetaan.

80 Lisäksi tietyt E. B., Ld.^a:n kulut eivät ”liittyneet koulutushankkeeseen, kun otetaan huomioon sekä kyseisten laskujen sisältö (konsultointipalvelut) että päivämäärät (yksi päivätty ennen hankkeen aloittamista, yksi hankkeen päätyttyä)” (IGF:n kertomuksen s. 8).

81 IGF on tältä osin ehdottanut, että 5 250 000 PTE:n suuruisen kokonaissumma, jonka E. B., Ld.^a maksoi kolmelle ammatinharjoittajalle palkkioina ”vuonna 1988 toteutettujen ammatillisten kurssien yksityiskohtaisesta suunnittelusta”, jätettäisiin hyväksymättä mutta hyväksyttäisiin 612 735 PTE:n suuruisen summa, jonka kantaja maksoi palkkioina viidelle ammatinharjoittajalle ”kurssien valmistelusta” (kertomuksen s. 12).

82 IGF on todennut seuraavaa (kertomuksen s. 8):

”on täysin mahdotonta ymmärtää, mikä hyöty saavutettiin siitä, että E. B., Ld.^a osallistui koulutushankkeeseen, joten vain ne summat voidaan hyväksyä, jotka E. B., Ld.^a on laskujen perusteella maksanut koulutushankkeeseen liittyen.”

83 Mitä tulee kantajan vertailukohtana esittämään alihankkijaan, Açorlis, Ld.^a:aan, IGF:n kertomuksesta (s. 15) ilmenee, että Açorlis, Ld.^a:lle maksetut summat hyväksyttiin kokonaisuudessaan, koska ne eivät olleet merkittäviä eivätkä tämän vuoksi edellyttäneet yhtä perinpohjaista tutkimusta kuin E. B., Ld.^a:lle maksetut summat.

84 Edellä esitetyn perusteella komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä pienentäessään IGF:n kertomuksen pohjalta kantajalle maksetun tuen määrää E. B., Ld.^a:lle annettuja alihankintatehtäviä koskevan momentin osalta.

Harjoittelijoiden tuntipalkat

- 85 Tukahakemuksesta ilmence, että kantajan tarkoituksena oli kouluttaa ”päteviä” ammattilaisia (”nuoria työttömiä, joiden ammattipätevyys ei ole riittävä, jotta he sijoittuisivat työmarkkinoille”) eikä ”erittäin päteviä” ammattilaisia. Kantaja ei myöskään kiistä sitä, että sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan ”päteviksi” ammattilaisiksi koulutettavien harjoittelijoiden tuntipalkka on 267 PTE, kuten IGF:n kertomuksessa korostetaan (s. 10).
- 86 Kantaja ei voi arvostella tältä osin komissiota siitä, ettei se esittänyt hyväksymispäätöstä tehdessään huomautuksia 330 PTE:n suuruisesta tuntipalkasta, koska hyväksymispäätöksessä ei voida hyväksyä kansallisen oikeussäännön rikkomista.
- 87 Tästä syystä komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä pienentäessään IGF:n kertomuksen perusteella kantajan tuen määrää harjoittelijoiden tuntipalkkojen osalta.

Määräajoin maksetut palkkiot, leasing-vuokratut tietotekniikan laitteet ja kuole-
tukset

- 88 Aivan aluksi on todettava, että vaikka menomomentti on hyväksytty vuonna 1987, se ei välttämättä merkitse sitä, että sama menomomentti hyväksyttäisiin myös vuonna 1988, vaikka se ei olisi ollut hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen tai sovellettavien kansallisen tai yhteisön oikeussääntöjen mukainen.

- 89 IGF:n kertomuksesta (s. 21) ilmenee määräjain maksettuja palkkioita koskevan momentin osalta, että ne rinnastetaan Portugalin kansallisen oikeuden nojalla harjoittelijoiden palkkioihin, mitä kantaja ei kiistä. Tässä tapauksessa kyseisen momentin summan pienentämisen on aiheuttanut lainmukaista korkeampien palkkaperusteiden käyttäminen (ks. edellä 85 kohta). Tämän vuoksi kantaja ei voi väittää, että määräjain maksettuja palkkioita ”ei ole hyväksytty vuonna 1988”.
- 90 Leasing-vuokrattujen tietotekniikan laitteiden osalta on todettava, että koulutus-hanke toteutettiin 4.7.—30.12.1988 eli noin kuuden kuukauden aikana. Tästä syystä, kuten IGF:n kertomuksesta ilmenee (s. 20 ja 22), kyseiseen momenttiin liittyneet summat olisi pitänyt laskea kuuden kuukauden perusteella eikä kahdentoista kuu-kauden perusteella, kuten kantaja esittää.
- 91 Tavaroiden kuoletusten osalta on yleisemmin todettava, ettei kantaja ole tukenut esittämillään asiakirjoilla, etenkin lakitekstillä, väitettään, jonka mukaan IGF oli virheellisesti soveltanut vuonna 1993 voimaan tullutta lakia vuosina 1987 ja 1988 syntyneisiin tilanteisiin (ks. edellä 62 kohta). Se ei siis ole näyttänyt toteen, että toisin kuin IGF:n kertomuksesta (s. 22) ja komission istunnossa antamista selvityk-sistä ilmenee, tosiseikkojen tapahtuma-aikana sovelletun Portugalin oikeuden perus-teella olisi ollut kiellettyä kuolettaa tavarat vuotta (12 kuukautta) lyhyemmän ajan-jakson aikana.
- 92 Tästä syystä komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä pienentäessään IGF:n kertomuksen perusteella kantajalle maksetun tuen määrää määräjain maksettaviin palkkioihin, leasing-vuokrattuihin tietotekniikan laitteisiin ja kuoletuksiin liittyvien momenttien osalta.
- 93 Näin ollen tosiseikkojen virheellistä arviointia koskeva kanneperuste on hylättävä.

3. Kolmas peruste, joka koskee luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamista

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 94 Kantaja väittää, että DAFSE toimitti kantajan esittämän saldon maksupyynnön komissiolle jo syyskuussa 1989, mutta tämä teki riidanalaisen päätöksen vasta vuoden 1996 lopussa. Tämä yli seitsemän vuoden viive on synnyttänyt kantajassa perustellun luottamuksen siihen, että komissio hyväksyy sen maksuvaatimuksen sellaisena, kuin DAFSE sen vahvisti. Kantajan mukaan tätä perusteltua luottamusta vahvisti edelleen edellä mainitussa asiassa Branco vastaan komissio annettu tuomio.
- 95 Kantaja korostaa, että komission on tehtävä päätökset kohtuullisessa ajassa. Se ei voi antaa menettelyn pitkittyä loputtomiin ja siirtää määrättömästi päätöksentekoa loukkaamatta luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteita (asia 223/85, RSV v. komissio, tuomio 24.11.1987, Kok. 1987, s. 4617, 12 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 96 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 97 Nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tapauksessa, jossa ESR:sta maksetun tuen saaja ei ole koulutushanketta toteuttaessaan noudattanut niitä ehtoja, jotka tuen myöntämiselle oli asetettu, kyseinen tuensaaja ei voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen ja vaatia, että hyväksymispäätöksessä alun perin myönnetyn tuen kokonaismäärän loppuosa maksettaisiin hänelle (asia C-181/90, Consorgan v. komissio,

tuomio 4.6.1992, Kok. 1992, s. I-3557, 17 kohta; asia C-189/90, Cipeke v. komissio, tuomio 4.6.1992, s. I-3573, 17 kohta ja asia T-73/95, Oliveira v. komissio, tuomio 19.3.1997, Kok. 1997, s. II-381, 27 kohta).

98 Edellä mainittu asiassa Branco vastaan komissio annettu tuomio ei myöskään ole voinut luoda kantajassa perusteltua luottamusta, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien ei ole kyseisessä tuomiossa antanut ratkaisua tuen määrän pienentämisen lainmukaisuudesta vaan ainoastaan kyseisen päätöksen perustelujen puuttumisesta.

99 Kysymykseen siitä, onko komissio loukannut oikeusvarmuuden periaatetta sillä, ettei se tehnyt riidanalaisista päätöistä kohtuullisessa ajassa, on huomautettava, että kyseinen päätös tehtiin edellä mainitussa asiassa Branco vastaan komissio annetun tuomion, jolla kumottiin 29.3.1993 tehty komission päätös, täytäntöönpanemiseksi. Koska kantaja ei myöskään ollut ensimmäisessä kanteessaan riitauttanut aikaa, jonka kuluessa komissio oli tehnyt viimeksi mainitun päätöksen, arvioitaessa riidanalaisen päätöksen tekemiseen kuluneen ajan kohtuullisuutta on otettava huomioon ainoastaan asiassa Branco vastaan komissio annetun tuomion julistamisen jälkeinen aika, ja arviointi riippuu lisäksi tapaukseen liittyvistä olosuhteista (em. asia Oliveira v. komissio, tuomion 41—43 kohta).

100 Asiakirjoista ilmenee kuitenkin, että niiden kahden vuoden aikana, jotka kuuluivat asiassa Branco vastaan komissio annetun tuomion julistamispäivästä, 12.1.1995, riidanalaisen päätöksen tekopäivään, 16.12.1996, komissio haki ensin takaisinsaantia asiassa Branco vastaan komissio ja ryhtyi sitten edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Branco annetun tuomion julistamispäivän, 13.12.1995, jälkeen tarpeellisiin toimenpiteisiin uuden päätöksen tekemiseksi. Tätä tarkoitusta varten se tutki asiakirjat uudelleen, laati uuden päätösluonnoksen ja antoi jäsenvaltiolle ja kantajalle mahdollisuuden esittää ehdotuksestaan huomautuksensa.

101 Tämän vuoksi päätöksentekoon kulunutta aikaa on pidettävä kohtuullisena.

- 102 Tästä syystä luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

4. Neljäs kanneperuste, joka koskee saavutettujen oikeuksien loukkaamista

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 103 Kantaja katsoo, että riidanalaisella päätöksellä loukataan sen saavutettuja oikeuksia. Se viittaa julkisasiamies Darmonin asiassa C-291/89, Interhotel v. komissio, tuomio 7.5.1991 (Kok. 1991, s. I-2257) antamaan ratkaisuehdotukseen ja väittää, että hyväksymispäätöksellä on luotu sille subjektiivisia oikeuksia, joiden perusteella sillä on oikeus vaatia tuen maksamista kokonaisuudessaan.
- 104 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 105 Vaikka hyväksymispäätös antaa ESR:sta maksettavan tuen saajalle oikeuden vaatia tuen maksamista, tilanne voi olla tällainen vain siinä tapauksessa, että tuensaaja toteuttaa kyseisen koulutushankkeen sille asetettujen ehtojen mukaisesti.
- 106 Nyt käsiteltävässä asiassa kantaja ei ole kuitenkaan noudattanut ehtoja, jotka koskivat sen toteuttamaa koulutusohjelmaa.

107 Tästä syystä saavutettuja oikeuksia koskeva kanneperuste on hylättävä.

5. *Viiides kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista*

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

108 Kantaja huomauttaa, että komissio oli alun perin vahvistanut ESR:sta myönnettävän tuen määräksi kyseisen koulutushankkeen osalta 125 639 392 PTE mutta pienentänyt kyseisen summan hankkeen toteuttamisen jälkeen 61 964 126 PTE:oon. Koska toimielin oli tällä tavoin vähentänyt tuesta yli puolet, se loukkasi kantajan mukaan suhteellisuusperiaatetta.

109 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

110 Komission nyt käsiteltävässä asiassa tekemät tuen määrän pienennykset liittyvät suoraan todettuihin sääntöjenvastaisuuksiin, ja niiden tarkoituksena on estää ai-noastaan lainvastaisten tai tarpeettomien kulujen korvaaminen.

111 Tuen määrän pienennykset ovat siis suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

112 Tästä syystä suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

113 Tämän vuoksi kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kantajan vaatimus, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on hylättävä komission vastaukseen liitetty asiakirja

114 Kantaja on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 28.1.1998 toimittamallaan erillisellä asiakirjalla vaatinut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta hylkäämään otsikolla ”syytekirjelmä” varustetun asiakirjan, joka on liitetty komission vastaukseen ja joka liittyy IGF:n Tribunal criminal do Portossa aloittamaan oikeudenkäyntimenettelyyn.

115 Komissio vastustaa vaatimusta.

116 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole nojautunut kyseiseen asiakirjaan nyt käsiteltävää asiaa ratkaistessaan.

117 Lausunnon antaminen kantajan vaatimuksesta raukeaa.

Oikeudenkäyntikulut

- 118 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, koska komissio on sitä vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Kanne hylätään.

- 2) Kantaja veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tiili

Briët

Potocki

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä syyskuuta 1998.

H. Jung

V. Tiili

kirjaaja

kolmannen jaoston puheenjohtaja